

De deur op een kier zetten

JUDITH VAN DER BEND

Sinds een jaar kent de Antroposofische Vereniging een kennismakingslidmaatschap. Voor het begeleiden van 'verkennende leden' zijn er 'ambassadeurs'. Eén zo'n ambassadeur is Mildred de Bock. 'De deur op een kier zetten, trekt meer aan dan een openstaande deur.'

Je kent Rotterdam niet? Dan rijden we naar mijn huis via een andere route. Dan zal ik je laten zien dat hier nog heel wat karakteristieke, oude gebouwen zijn te vinden.'

Ze is de stationshal min of meer binnen komen rennen – gehuld in een felrode cape met bijpassend hoedje – maar dat belet Mildred de Bock niet om meteen met het gesprek te beginnen.

'Rotterdam is me zeer dierbaar,' zegt ze onderweg 'Je ziet dat er nog zo veel de moeite waard is. Hier is trouwens het Rudolf Steiner College waar ik tien jaar textiele werkvormen heb gegeven.'

Haar hoedje is inderdaad zelfgemaakt en in de vestibule van haar huis vlakbij de Kralingse Plas hangen er nog meer. 'Maar je vroeg me als eerste waarom ik ambassadeur van de vereniging ben geworden. Ik had de oproep gelezen. Het gaat om de begeleiding van de zogenoemde verkennende leden. Er is een laagdrempelig aanbod voor nieuwe leden: naast een abonnement op Motief voor één jaar kunnen zij kiezen voor begeleiding van een ambassadeur. Nu was ik tot nu toe niet actief in de organisatie van de vereniging. Maar ik ben iemand die graag aan de toekomst bouwt. Die gedachte heeft mijn keuzes in het leven vaak bepaald. Toen op een verenigingsdag het ambassadeursschap ter sprake kwam, proefde ik de openheid en de bereidheid om naar buiten te treden en daar moeite voor te doen. En dan kom ik weer terug op Rotterdam. Ik wil iets doen voor de stad. In de oorlog is het stads-hart weggebombardeerd. Maar in Rotterdam is veel mogelijk als je echt wilt. Op een verenigingsavond hier komen dertig mensen. Er moeten er toch meer zijn? Er is genoeg potentie, maar hoe pak je het aan? Praktisch is natuurlijk een lijst met e-mail adressen. Een stappenplan door het jaar heen. Een vragenlijst

voor nieuwe leden: wat voor beeld heb je van de vereniging en wat zoek je er? Maar ook: wat leeft er bij jou; welke hobbels heb je in je leven genomen? Is er een moment in je leven geweest waarin het voor je verschil heeft uitgemaakt dat je het antroposofische gedachtegoed kende?

Als ambassadeur moet je zelf weer als nieuweling kijken, vooral naar het niet direct toegankelijke. Bieden de ledenavonden voldoende kwaliteit en afwisseling? Wordt er rekening gehouden met de verschillende leeftijdsgroepen en hun interessegebieden? Is er voldoende ruimte voor ontmoeting en uitwisseling? Er moet meer openheid zijn, meer beweeglijkheid en meer teamwerk. Dat is van deze tijd. Hiernaast is het heel belangrijk dat er aan verdieping gewerkt wordt door bestudering van de voordrachten van Rudolf Steiner; de antroposofie zou duidelijk in beeld moeten komen.

Maar je moet er als antroposoof voor durven staan. Kijk, ik heb een affiche voor het raam van het Drem-peltheater (opvoering van het derde mysteriedrama in Rotterdam). Dat is eigenlijk voor het eerst dat ik zoiets doe...'

Wat betekent antroposofie voor jou?

'Antroposofie is voor mij: het wezenlijke waarnemen in de werkelijkheid en in het leven. Hierin word je steeds weer uitgedaagd; je blijft vechten. Het is een leerschool. Hoe vaak stel je mensen

niet teleur? En, wat het ambassadeursschap betreft: ik wil er zijn voor de nieuwe leden, maar ik wil hen ook vrijlaten. De deur op een kier zetten; dat trekt aan, wist je dat? Veel meer dan een openstaande deur.'

'Ik heb de antroposofie al voor mijn geboorte leren kennen. Toen mijn moeder drie maanden zwanger was, moest ze van de dokter naar zee en in die tijd was ze veel alleen. Later vertelde ze dat ze mij toen alles vertelde wat haar zo intens bezighield en dat was de antroposofie. Ik kreeg later een hechte band met mijn moeder. In het begin van de oorlog ben ik als tweede dochter in het gezin geboren, op de verjaardag van mijn vader én bij kaarslicht, want de elektriciteit was vlak voor de bevalling uitgevallen.'

**'IK PROEFDE DE
OPENHEID EN DE
BEREIDHEID OM NAAR
BUITEN TE TREDEN'**

Als één van de vier leerlingen van de eerste klas doorliep Mildred met veel plezier de onderbouw van de vrijeschool, die echter wel ‘de kinderziektes van een beginnende school’ had. Daarna bezocht zij het Kennemer Lyceum. ‘In die tijd, na de jeugdwijding in de Christengemeenschap, wilde ik even niet meer zo veel met antroposofie en alles daar omheen van doen hebben.

Maar toen kwam een vriendin van mijn moeder bij ons thuis. Zij had destijds met haar dochtertje, een mongooltje, in het Jappenkamp gezeten. Ze was antroposofe en ze zat bij de vrijmetselarij. Er ontstond een diepgaand contact tussen ons. Zowel zij als mijn vader brachten mij de liefde voor tuinieren en de verantwoordelijkheid voor de aarde bij. Ze kon prachtig schilderen, in hele lichte kleuren. Later ben ik me ook intensief met schilderen bezig gaan houden. Ik koos dezelfde lerarenopleiding als zij, N 20, dat is opvoeding en verzorging en handenarbeid in brede zin.

Voor mijn stage ging ik naar het heilpedagogisch instituut Zonnehuis Veldheim. Ik kreeg een groep van vooral sociaal beschadigde kinderen in de puberteitsleeftijd. Daar heb ik een echte verbinding met de antroposofie gekregen: de gedachte dat de geest achter de gehandicapte mens gezond is, maar dat zijn lichaam hem als een handschoen niet past; dat hij zijn vingers niet ieder op hun plaats in die handschoen kan krijgen... dat is zo verhelderend. Hoe anders leer je dan naar iemand kijken en hoe anders benader je deze mens.

Tijdens de laatste twee studie jaren van mijn opleiding gaf dat wel een spanningsveld met het reguliere gedachtegoed, maar dat geeft niet. Als je van binnen rustig blijft, kun je veel aan. Blijf bij jezelf! Vraag jezelf af of je goed bezig bent.’

Mildred leerde haar man kennen en in het jaar rond haar huwelijk werkte zij in Sonnenhof, een heilpedagogisch instituut in Arlesheim, Zwitserland. Daarnaast volgde zij het tweede jaar van de heilpedagogische opleiding ‘en vele voordrachten, alle mysteriedrama’s, tot ons eerste kind zich aankondigde.’ Terug in Nederland bouwden ze een huisartspraktijk op in Rotterdam en na enige tijd kwam het therapeuticum Helianth van de grond. Er werden nog drie kinderen geboren en Mildred werd actief in het opzetten van moedergroepen. ‘Wat mij in die tijd duidelijk werd in de opvoeding was de steeds groter wordende druk van buitenaf. Er moest strijd geleverd worden om het innerlijk van kinderen te beschermen. Zo werd de omhulling van de jonge mens voor mij steeds belangrijker. Ik ontdekte wat voor helende invloed van een

goede omhulling kan uitgaan. Naar mijn idee moesten volwassenen zelf eerst “aan den lijve” ervaren wat de werking is van grondstof, kleur, vorm en kunstzinnige verwerking. Zo ontstond een kledinggroep die nog steeds landelijk actief is.’

‘In die tijd heb een handwerkakte Naaldevakken gehaald. De kinderen werden groter en zouden weldra uitvliegen. Ik moest opnieuw een keuze maken. Als bij ingeving belde ik de inspectrice van het nijverheidsonderwijs en legde mijn situatie, opleiding en vorming aan haar voor. Zij stelde voor dat ik naar de Rotterdamse Snijschool te gaan, een degelijke en technische opleiding tot coupeuse. Dat was hard werken en veel huiswerk, vijf jaar lang. In die tijd leerde ik de ideeën in mijn hoofd om te zetten in passende kledingstukken, ook voor gehandicapten. Voor iemand met scheve schouders en een kromme rug een jas die recht hangt. Voor een mens die moeilijk “op de grond” komt: mooiere binnenzolen. Voor een kind dat te veel op de buitenwereld is gericht: een jas met een geheim zakje aan de binnenkant.’

IK ONTDEKTE WAT VOOR HELENDE INVLOED VAN EEN GOEDE OMHULLING KAN UITGAAN

‘Via mijn bestuursfunctie bij Hui-ze Thomas, een heilpedagogisch kinderdagverblijf, kwam de vraag of ik wilde vervangen op de onderbouw in Dordrecht. Kort daarna kon ik op het Rudolf Steiner College in Rotterdam terecht. Daar heb ik tien volle jaren kunnen werken als vakleerkracht. Wist je dat Rudolf Steiner eens heeft gezegd dat handwerken het moeilijkste vak is om te doceren? De leerlingen voelen zich tijdens het “hand-werken” meer vrij en er komt van alles naar boven. Dat moet je natuurlijk wel in de vorm houden. Aan één ding heb ik altijd vastgehouden: alles wat de leerlingen maken, moet af; anders beginnen ze onvrij aan iets nieuws. Dit is eigenlijk enerzijds een goede gewoonte aankweken en anderzijds hen hier niet belasten door het voorgaande.

ken als vakleerkracht. Wist je dat Rudolf Steiner eens heeft gezegd dat handwerken het moeilijkste vak is om te doceren? De leerlingen voelen zich tijdens het “hand-werken” meer vrij en er komt van alles naar boven. Dat moet je natuurlijk wel in de vorm houden. Aan één ding heb ik altijd vastgehouden: alles wat de leerlingen maken, moet af; anders beginnen ze onvrij aan iets nieuws. Dit is eigenlijk enerzijds een goede gewoonte aankweken en anderzijds hen hier niet belasten door het voorgaande.

Zo herinner ik me dat de klas – en ook ikzelf – vreselijk was aangeslagen door de dood van Meindert Tjoelker, een van de eerste voorvallen van zinloos geweld. We hebben er gezamenlijk over gesproken en ik offerde om gedurende de les een kaars voor hem te branden. Sindsdien brandden we steeds een kaars wanneer zich iets had voorgedaan.

Op een dag merkte ik aan het begin van de les dat iemand de kaars had aangestoken. De jongen in kwestie zat met een probleem: “Een jaar geleden is de moeder van mijn vriend overleden. Hij wil dat ik vanavond kom, maar ik zie er tegenop. Ik weet niet wat ik moet zeggen.” Op mijn voorstel hebben we elkaar toen om de beurt verteld wat “je moeder” voor je betekent. Toen het zijn beurt was, zei hij dat hij nu

wel wist wat hij moest zeggen. Daarna ging iedereen aan het werk. Ik heb me weleens afgevraagd: wanneer ben je nu echt een vrijeschoolleerkracht, en toen dacht ik: “misschien nu”.’

‘Ik leerde overigens op school nog heel wat andere taken vervullen. Behalve het klassenmentoraat, begeleiding bij stages en eindwerkstukken, de kunstreis van de twaalfde klas, waren er nog diverse projecten, en dan natuurlijk de jaarfeesten... Een speciale plaats had voor mij de begeleiding van leerlingen bij het maken van kleding bij de tiende en twaalfde klas toneelproductie. Dat doe ik nu dus bij het Drempeltheater. Dat geeft me veel voldoening. De mysteriedrama’s betekenen voor mij de beoefening van antroposofie in de praktijk. Ik tracht me inhoudelijk in te leven in personen en wezens en deze vervolgens kunstzinnig wat vorm, kleur en materiaal betreft in “beeld” te brengen. Ik speel zelf overigens ook mee, als Luna, dat is een zielenkracht.’

‘Iets heel anders: je ziet buiten de ouderavonden en opvoeringen opmerkelijk weinig ouders op de bovenbouw. Juist om de ontmoeting tussen ouders onderling, docenten, oud-leerlingen en belangstellenden mogelijk te maken zijn we gestart met het Open Atelier (kunstzinnig, ambachtelijk en inhoudelijk werken). Ik werk daar nog steeds aan mee.’

‘Als ik terugkijk is het meest dramatische in mijn leven het ongeluk dat mijn jongste dochter in Spanje overkwam. Die gebeurtenis is voor ons hele gezin een inslag geweest. Je komt in een andere dimensie. Na jaren van begeleiding, extra zorg en eindeloos geduld kwam zij steeds beter op de rails. Nu gaat zij deze zomer zelfs als antropologe naar Papua om een project voor vrouwen te begeleiden. Ik ga haar deze zomer daar opzoeken en mag met deze vrouwen ook met textiel aan het werk!

Waar ik nog altijd met dankbaarheid aan terugdenk is de enorme inzet van het ziekenhuispersoneel. Laten we alsjeblieft niet denken dat “het” alleen maar op de antroposofische werkvelden gebeurt. Die arrogantie mogen wij niet hebben.

Ik denk vaak aan wat Bernard Lievegoed eens zei in een beeld: “We zitten met zijn allen in een tram. We zijn allemaal op weg. Er stappen mensen uit en er komen mensen bij. Maar de tram gaat door en houdt altijd de verbinding met boven.”

Wat zou je in je leven absoluut nog willen doen?

‘Schilderen tot de dag waarop ik vertrek! Maar dat doe ik eigenlijk al. Reizen, vooral mensen uit andere culturen in hun oorspronkelijke omgevingen opzoeken; de zonsopgang in de woestijn beleven!

Maar eerlijk gezegd weet ik het niet precies. Ik sta nu op een punt in mijn leven dat ik een aantal dingen heb afgerond. Ik sta open naar de toekomst.’

Artikel uit:

Motief, Maandblad voor Antroposofie nr. 73, april 2004